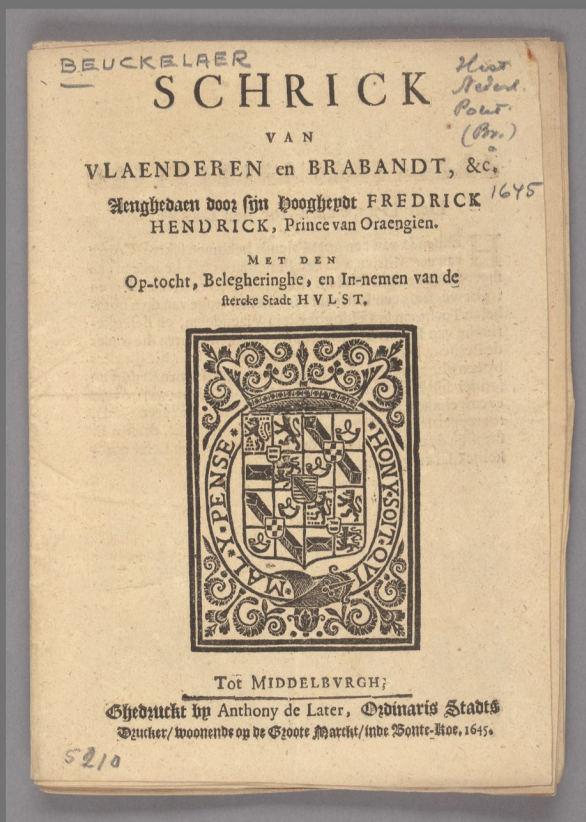

Beuckelaer, Cornelius

Schrick van Vlaenderen en Brabandt, c. aenghedaen ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1645

Tillkomstår 1645.

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

BEUCKELAER

SCHRICK

*Hist
Ned.
Polit.
(Pr.)*

VAN

VLAENDEREN en BRABANDT, &c.

Wenghedaen door sijn Hoogheydt FREDRICK
HENDRICK, Prince van Oraengien.

1645

MET DEN

Op-tocht, Belegheringhe, en In-nemen van de
stercke Stadt HVLSST.

Tot MIDDELBVRGH;

Gedrukt by Anthony de Later, Ordinaris Stadts
Drucker/ woonende op de Gzooite Markt/ inde Fonte-Hoe, 1645.

5210

Den DRUCKER tot den LESER.

HEbbende van een goet Vriendt bekomen sekere Cope van een Missive, van een Persoon uyt het Leger aen een sijner Vrienden ghesonden. En alsoo deselve niet anders en is gheweest als een Journael oft Beschrijvinge van dien notabelen Tocht van sijn Hoogheydt in Vlaenderen, en Beleggeringhe van H V L S T, hebbe niet konnen nalaten die onder de Perse te brengen: den naem vanden Persoon, die dit alles by een ghestelt heeft, hebbe ick versweghen, en niet dorven sonder sijn E. consent sijnen naem uyt-druken; vertrouwe evenwel alsoo dese Beschrijvinge sal dienen ter eeren Gods, tot reputatie van onsen Staet ende sijn Hoogheydt, dat sijn E. dit mijn doen ten besten sal duyden, ende by den Leser dancelijck sal aengenomen worden.

ERWEERDE, &c.

E Volghens mijne belofte / alsoo ick wel weet dat **V. E.** begeerigh zijt te verstaen de Ghelegentheydt vanden **Tocht van ons Legher** / en de uytkomste van dien / hebbe niet konnen na-laten **V. E.** van alles t'informeren / alsoo op desen **Tocht** (zijnde van soodanighe importantie en consequentie) ick punctuele notitie van alles ghehouden hebbe; *Posthac meminisse iuvabit*, ende sal 't selve altijts wesen een gedachtenisse vande Macht Gods, die in kranckheydt volbracht wordt: **Ende overbloedighe materie ende stoffe om Gods eere te verheypden / ende zynen H. Naem te loben ende te dancken / Die ons leven van het verderf verlost heeft, die ons ghekroont heeft met genade ende barmhertigheydt. Dit is dan de ghelegentheydt van desen notabelen Tocht / die ick V. E. bekent make.**

A Alsoo den 26. September 1645. een **Ruyter** was gheskomen aen **Sijn Hoogheyt** / op welke volghde een tweeden **Ruyter** / tot den vierden **Ruyter** toe / rapporteerende dat het **Fransche Legher** was ghekomen tot by de **Leye** / heeft **Sijn Hoogheyt** na rijpe deliberatie order ghegeven aen d'Heer van **Beberweert** / dat sijn **Ed.** met vier hondert **Paerden** soude verreyen na 't **Fransche Legher** / welck geschiedt is: **As** dan sijn **Ed.** passerende de **Riviere** vande **Leye**, daer gearriveert **midder nacht** / heeft daer gerencontreert den **Maarschal Galsion** met vier **Regimenten Ruyteren**: **Sijn Ed.** heeft met den voorszgemelden **Maarschal** gebefoigneert ontrent **dyz uren** / ende is sijn **Ed.** wederom in 't **Legher** tot **Oost-Eeckelo** ghekomen **smorghens ten seben uren** / en heeft **Sijn Hoogh.** van alles rapport ghebaen / ende dien dagh order ghegeven 's **an derdaeghs den 28.** dito met het **kriecken** vanden **dage** te **vertrecken** ende op te **breken** / ende gelast dat elck **Soldaet** hem soude **voorzien** **voorz vijf dagen** **victualie**.

D O N D E R D A G H.

D En 28. dito **smorghens** **vroegh** is / in een **regenachtigh** **weder** / is het **gheheele** **Leger** **opgebroken** en **vertrocken** na de **Leye**; de **Wagens** sijn **door** **eenen** **seer** **playfanten** **wegh** **ghepasseert** **door** **Sledinghen**. **Sijn Hoogheyt** met de **Cavallerie** / **Infanterie** en **Artillerie** / is **gemarcheert** **door** **Evergem**: **De** **Boeren** **waren** **onder** **wegen** **met** **hare** **Beesten** **ende** **andere** **Goederen** **meest** **inde** **Kercken** **ende** **Kerck-hoven** **ghedruht**; **wysaghen** **met** **grootte** **menichte** / **met** **Wouwen** **en** **Kinderen** **inden** **regheer** **staen**.

Raent. Ontrent de Lieve en Leye, daer het Landt laeghe was / ende veel
 Wepen waren / zyn de weggen gheheel onder water ghelweest / soo dat
 men groote moeyte / soo met de Artillerie als met de Wagens / gehad heeft.
 Men heeft nieuwe weggen ober het landt moeten maken ; men heeft veel
 boomen moeten af kappen / om ober de slooten oft dulben / wegen te ma-
 ken ; dit is oorzake ghelweest dat de Arriere-garde maer eerst is ghekom en
 op de geappointeerde plaetse ter middernacht / maer de Avantgarde is daer
 ontrent ten twee a d'yn uren ghelweest na de middagh. De plaetse daer t
 Legher ghekomen is wordt ghenaeint Mary-kercke, zynde een deel van
 Mary-kercke ober de Leye : maer alsoo de Leye is ghegraven door Mary-
 kercke, soo is het een deel van het Dorp ghesepareert van het andere. Wy
 waren doen soo na by Gent, datmen aende Wyfers bande Tozens konde
 sien hoe laet het was : en alhoewel het Leger lagh onder het Canon van
 Gent, soo is nochtans seer wepnigh naer ons Legher gheschoten : maer
 alsoo eenighe nieuws-gierighe en onbertsaeghde menschen dicht onder de
 Wallen bande Stadt liepen / soo hebben sy eenighe Stricken op hen gelost /
 doch gheen bysonder schade ghedaen. Dese Plaetse was seer playsant /
 met menichte van groote hooghe opgaende Boomen in goede ozden beset.
 De meeste Inwoonders waren oock van daer met hare Beesten na Gent
 ghebloden / onaenghesien sy / van weggen dat sy aende h. Moogh. Heeren
 Staten Generael contributie geven / gheen noodt en hadden. Hier hebben
 wy den eersten nacht / na dat de Quartieren zyn afgesteken ghelweest ghe-
 logeert. Soo haest wy in dese Plaetse ghekomen zyn / soo hebben wy met
 onse ooghen gesien byt het Fort van Mary-kercke den byant haestigh bluch-
 ten / sy liepen als hasen oft herten soo ras als sy konden na Gent, soo dat sy
 van d'onse wierden besout / wy verstonden daer na dat eenighe Fransche
 Ruyters haer daer byt gesaeght hadden / die nochtans met hare Paerden
 en met Leerzen en Spoozen qualick ober hare Wallen soude kommen
 springhen hebben ; van dien tyt af merckten wy wel dat een grooten schyck
 in onsen byandt was. Syn Hoogheydt in dese Plaetse ghekomen zyn-
 de / is met veel Prinzen en Graven / en andere voortreffelycke Edelen /
 den wech na Gent toe inghereden tot ontrent de Meulen ; daer hebben
 eenighe op de Meulen, andere op hooghe Boomen gheklommen om de
 Stadt van gent te besien / ende den byandt nebens de Leye loopen en
 sien bluchten. Soo haest syn Hoogheydt wederom is ghekomen in syn
 Logement / soo zyn daer ghearrbeert d'Heeren Marechallen galsion
 ende Ransou met twee hondert Paerden / den Marechal galsion byogh
 synen ghequetsten Arm in een Escharpe ; byde dese Marechallen heb-
 ben syn Hoogheydt ghesaluert / ende in syn Kamer een merckelycken tyt
 gebesoigneert / en geresolbeert hare respectie Artychsmachten na d'yn dagen
 door Gods hulpe te brengen ontrent inalkanderen / op soodanighe Plaetse
 die daer is geappointeert geweest. Ontrent den avondt zyn sy wederom na
 haer hooft-quartier betrocken / dat doen was tusschen Brugge ende Gent.
 Den selven nacht zyn twee Pont-bruggen / d'ene van byff / d'ander van
 seven Ponten / ober de Leye, door de Masor bande Garde ghelecht / sonder
 eenighe teghenstant banden byandt / alsoo het Schansken van Mary-kercke
 van bystich Musquettiers van de Garde was beset.

VRYDAG.

V R Y D A G H.

DEN 29. ditto sinogge ns geheel broegh is van sijn Hoogheyt order gegeven om ober de Leye te marcheren. De Caballerpe is vergadert op den Doort-kant bande Leye, tusschen de gelepde Pont-bruggen ende gent, ende alhoewel de Ruyterpen seer dicht by malkanderen stonden int gesichte van die van gent, soo is ebenwel op haer niet geschoten. Men d'andere zijde van de Leye sagen wy dicht van onder Gent eenige Ruyteren uptkomen / tegen welke dat een van onse Ruyteren seer na approcheerde om een habade te doen / oft haer upt te locken / maer den byant bleef binnen sijne lemiten. Op dien selven tijt is de Garde ober de Leye gemarcheert na Lovendigem, om de Forten die aen de Leye lagen in te nemen / maer bonden die verlaten van den byant / die onse komste niet dofsde verwachten. Ontrent 9. uren is sijn Hoogh. met de Avant-garde bande Caballerpe ober de Brugge gepasseert: En alhoewel die van Gent de Wagheus en menschen die ober de Brugge passerden konden tellen en beschieten / so is nochtans niet eenen schoot geschoten; die van Gent hielden hare Doorten soo geslooten / dat sy haer eygen volck (ghelgck wy upt eenighe verstaen hebben) niet wilden in laten. Sijn Hoogh. komende booz Lovendigem, bevont dat de Brugge die ober de Leye lagh bande Lotteringsche was af gebant / doch bande Woeren / dooz comendo banden Marechal Galsion, een weynich vermaect / alsoo dat eenige te paerde ende te voet haer ober konde passeren / maer was niet suffisant noch hzeet genoeg booz de wagens; sijn Hoogh. selfs en deel andere / om de smalte en gladdicheyt bande Brugge / ende om den stercken wint / sijn van hare paerden gegaen. De Caballerpe en Infanterpe marcheerden doek ober de brugge / maer d'Arriere-garde bande Caballerpe bleef ober de Leye met alle de Wagens; onderentusschen heeft sijn Hoogh. op't spoedigste dooz de Timmer-lieden van't Leger de Brugge doen hecht maken. Welijle de Brugge gemaect wiert conde geen bande Wagens die de victualie op hadden in 't Leger te Lovendigem komen / alsoo dat alle die haren Knay-sack niet by haer en hadden / ghenootsaecht sijn ghelweest vastendagh te houden tot s' anderdaeghs. Den selven dagh sijn alle de gepreste Vlaemische Wagens van 't Sas van gent met Spoedt in 't Leger ghekomen.

S A T E R D A G H.

DEN 30. ditto sijn alle de Bagagie-wagens wech ghesonden na 't Sas, ende en hebben geen wagens met het Leger moghen vertrecken / dan by elck Regiment een / ende weynich Soetelaers / en is aende Soetelaers verhoudt ghedaen gheen hier inden Cocht mede te nemen.

Te Lovendigem waren wy in eene seer vermaeckelijcke Plaetse / de Heer van Lovendigem / welke Dooz-Schepen is dan Gendt / heeft daer een groot Heerlyck Huys oft Slot / met een seer magnifiquen Hof oft Chyn met schoone Haghen / groepende Pyramiden / uptnemende Doz-talen / geheels mans-persoonen / allesuytermaten wel ende net gemaect; daer staet doek een plat van Palm / een mans lenghte hoogh / op welke

staet een Paert met een Coninck daer op / hebbende een Kroone op sijn
 hooft/ ende een Scepter in sijn handt. Aen dit Huys staet een upnemende
 schoone Ozebe van hooge opgaende Boomen / is doozgaens vier boomen
 breef / op beel plaetsen van meer boomen / en ontrent het Huys isse dertigh
 boomen breef / ende is ontrent twee hondert en vijftigh boomen lanck/
 elcken boom staet een roede lanck van den anderen. Dese Ozebe heeft
 oock vier armen / eenighe streckende na 't Doorp van Lovendigem (daer
 sijn Hooghepdt/ sijn Hoogh. Prins Willem, en andere Grooten hebben
 ghelogeert) in forme van een Triangel / eenige andere Armen op een
 crups wech / streckten haer recht upt / zijnde seer lanck ende breef ; een pe-
 gelijck was herwondert ober die schoone Ozebe/welcke oock een deel van't
 Legher ghedient heeft tot een schuyl-plaetse / om hen in soo grooten storm/
 tempeest en reghen / te beschutten booz d'insurien des lichts : De soldaten
 hebben hier oock ghevonden stroo in oberbloet / om hutten te maken / en
 hout's ghenoegh om haer te drooghen ende te verwarmen : Ende alsoo
 eenige met haer Bijltiens begonden te houtwen ende te kerben aende hoo-
 men bande boozghemelde Ozebe / is ozden en wacht gestelt / ten epnde die
 Ozebe ende den Hof niet en werde beschadighet. Alsoo het gheduerende
 desen tijdt seer reghende en waepde / ende seer kout weder was / soo hebben
 eenighe inde huysen by de Brugge seer groote byeren gemackt om haer
 te verwarmen / ende sijn / by ongheluck / hier dooz eenighe huysen aende
 Leye verbrandt / 't welck sijn Hoogheyt seer qualijck ghenomen heeft / en
 heeft daerom in alle de Regimenten dooz den Crommel-slagh doen publi-
 ceeren / op peine van opghehanghen te worden / dat niemandt hem sal be-
 bozderen / komende in 's Byandes landt / de huysen te bzeken ofte te ver-
 branden.

S O N D A G H.

D EN 1. October sijn wy met het geheel Gzof van 't Legher van Loven-
 digem ober de Brugge bande gemaeckte Leye, met een stillen trommel
 ghemarcheert Vlaenderen in. Nebens den wech die de wagens in gingen/
 wierde noch eenen wech dooz de Pionniers gemaeckt / om met het Legher
 te beter t avanceren. Deerste Plaetse daer wy sijn aengekomen / is ghe-
 weest een Doorp / ghenaeamt Meerendere, inde Kercke lagh alle het ghe-
 vluchte goet bande Landlieden ; dese Kercke / alsoo die om goede confide-
 ratien Saube-garde hadde van sijn Hoogheyt / wiert niet ghespolieert. In
 de Kercke bonden wy liggen een naeckte doode Vrouw / die men seyde / van
 hongher ghestorven te sijn. De Boeren van dit Doorp waren ghevlucht
 stroo vintmen hier in oberbloet. Van daer sijn wy ghemarcheert na
 S. Jans Leere, dooz een sabelachtigh landt : onder wegghen hoorde wy
 seer sterck met Gzof-canon schieten / verstonden daer na dat het Fransche
 Legher doen booz Deynse was ghekomen / volghens de toefsegginge bande
 Marefchallen Gafion en Rantfou aen sijn Hooghepdt ghedaen. Op desen
 tijdt regende en waepde het seer / soo dat het seer moepelijck is ge weest booz
 d'Infanterye om te marcheren. Onder wegen passeerden wy een Capel-
 leken / aen welcke wy lasen dese woorden ;

Alle

Alle die hier gaen voorby,
Die lesen een AVE. MARY.

NA de intoddagh zijn wy met het gheheel Legher ghearrbeert tot S. Ians Leere. Syn hoogheyt daer gekomen zynde is met een redelycke Suite eens ghereden na Deynle, en heeft bevonden dat het Stedeken Deynle van de Fransoyfen was inghenomen / en heeft aldaer met de Heldt-Oberstein van dat Legher geconcerteert ober het emplop van beyde de Itzghsmachten / en geresolbeert s' anderen daeghs booz der Sonnen opganck de Ribierte bande Leye te passeren / nemende de Fransoyfen de marche na de Hurne, ende syn hoogheyt na 'r Doyp van Severgem: seer dicht by S. Ians Leere hebben wy besichticht een seer treffelyck magnifyc Hups oft Slot / rontom 't selve was een breede watergracht / op dit selve Slot laghen twee Stuckkens gheschut / het Hups was uptermaten kostelyck / met vyf Choovers / daer waren in soo veel Cameren en Dertrecken datmen daer inne verdoolde. In dit Slot en Hups bontmen alderhande hupfraet in overbloet: dit Hups wiert gespolieert met de Capelle die daer inne was / versiert van menigerley beelden en fraepigheden: men bebont dat in dit Hups noch eenighe spysse aen het byer lagh om te koocken / waer upt wy oordeelden dat sy bande komste van dit Legher niet en hadden gheweten. Dit Hups behoort toe d'heer La Faille, ende is ghenaeamt Odonck. Hier heeft men noch gebonden de Kinderen van La Faille met een Camentere: syn hoogheyt toonende alsins dat hy een ghenadighe heere is / heeftse met een Carosse laten hinne Gendt boeren / twelck de Inwoonderen van Gendt seer wel hebben opghenomen ende de goedertierentheydt des Princes hebben gheertolleert. Dit Hups Odonck ware seer geinfesteert en gheschonden gheweest / ten ware de Ghecommiteerde bande Ho. Mo. Heeren Staten Generael die daer ghelogeert waren / dat hadden verhindert dooz hare autoriteyt ende macht. Aen Odonck is ghelegghen een groot Bosch daer de Lotteringsche hen verborghen hadden / eenighe van onse soldaten daer inne loopende / zyn bande selve ghequetst oft ghedoodt gheworden.

M A E N D A G H.

DEN 2. ditto zijn wy sinorghens broegh als het noch doncker was / met het Legher in een seer quaet weder vertracken / en zyn ghepasseert de rechte Leye ober een Pont-brugghe die wy ghelecht hadden / ende zyn ghemarcheert dooz een berghachtigh Bosch / daer eenen wech ende rupmebane scheen doozghegraben te zyn / men meent dat eenighe van onse soldaten te diep in dat Bosch ende de Bosschen daer anner inloopende / bande Lotteringsche zyn gheimactt geworden: dat berghachtigh Bosch gepasseert zynde / marcheerden wy meest nebens Bosschen na Severgem, ende alsoo het Fransche Legher ontrent een halve ure nebens ous marcheerde / soo quammen vele Fransche Edel-lieden den Marsch van ons Legher besichtigen: onderweghen wierden de hupsen gheplondert / d'een quam met een Paert / d'ander met een Koe en Dercken / andere met hoenderen en duyven / andere met ketels / schotels en met ander ghereedschap. Tot Severgem

gesa zijn wy ontrent de middagh gearrbeert / ende alsoo de klepne Schelde daer na by was / is sijn Excellentie van Brederode daer over ghepasseert met de Avant-garde. Een Edelman ober de Schelde was met sijn Goedt gheblucht in een Pleyte / om haestelyck na gent te varen / maer die Pleyte is noch van d'onse aengheslaghen gheworden / ende heeft ons ghedient toeene bequame en ghereede Zugghe om in 't Landt van Aelst sonder eenich tyd: verlies te trecken / zynde de Leyc hzeet de lenghte van een Pleyte. Dese Pleyt-zugghe ghelepd: zynde / zyn vele van onse Volontairen / Ruyteren / ende ander volck 't landtwaert in ghegaen. Dit Landt wordte ghenaeamt Het Landt van Aelst: hier is het volck / bande komste van ons niet wetende / teenemaal overballen en overrompelt gheworden. Eenighe van onse Ruyteren zyn in dit Landt in eenighe herberghen gekomen / ende hebben met de Boeren gaen sitten d'yncken / en ghebraght of sy van gheen Krijghsvolck en hoorzen / hebben gheantwoort dat sy hadden ghehoort van eenighe Lotteringsche / ende van 't Fransche Legher dat dat te Deynse was / maer wisten noch van 't Legher vanden Prince van Orangien niet. Eenighe van d'onse zyn noch ghekomen in een Boeren huys / hebben daer ghebonden een groot byer ghestoockt / alwaer veel potten en pannen ober het byer stonden / en ober het byer hingen / waren daer nebens veel bleesch / hoenderen en duyben / etc. veel koolen / peen / knollen / en een grooten pot met doozgebaen erten (zynde de gemeene Zuylofts kost boozde Landlieden). Bonden daer oock veel goet swaer Bier / verstonden datmen daer zuyloft hielt / ende dat den Zuydegom / Zuydt / en Zuydres Speelnooten 't ontloopen waren / soo dat hier ghekomen zyn veel hongere ongeuoode Zuylofts gasten / die de Weerde berdzeben: hebbe gesproken een die selfs bande Zuylofts kost ghegeten hadde. In dit Landt zyn ruffchen d'onse / en Lotteringsche en Fransche schermutselinghen geweest / en dewyl sy malkanderen niet en kenden / soo riepen sy gemeenlyck / Qu'il vive: als d'onse riepen Vive le Prince d'Orange, ende de Fransoyen / Vive le Marechal gasion, soo schoten de Lotteringsche daer op. En als de Lotteringsche riepen / Vive le Duc de Loraine, oft Vive le Baron Beck, soo chargeerden de Fransche en d'onse op hen; ende dooz dese maniere onderkennen sy vrienden van vyanden. Op dien dagh wierden soo veel ghebanghenen tot Severgem ghezacht / dat den Substituut vanden Prezost Generael my gheklaecht heeft gheen sloten meer te hebben om de gebangenen te sluyten. De Kercke wierde oock bande soldaten gepiljeert. Hebbe inde Kercke ghesten verschepe Schilberpen / onder andere met groote Letters gheschreven;

MARIA der Sondaren toevlucht.

Na de middach is oock d'Heer Marechal gasion met een groote Suite van Edel-lieden tot Severgem gekomen / ende heeft wederom een merckelijken tyd: met sijn Hooghepdt geconsfereert.

D Y N S E N D A G H.

DEN 3. dito is sijn Hooghepdt snachts ten een ure ober de Schelde ghemarcheert / in eenen schoonen Maneschijn : nebens de Plepbrugge was noch een Pontbrugge ober de Ribiere ghelecht : Wy zyn ghepasseert doorz eenighe schoone Weylanden ontrent de Schelde, daer na doorz een Dorp ghenaeint Selderoode, ghelegghen op een seer hooghe verhevene plaetse als een berg / hol boommen en struellen. Op 't Kerckhof van dit Dorp bonden wy int midden bande nacht soo veel Vrouwen en Kinderen van dit Dorp en omlyggende Landt / datmense niet tellen en konde : dese Vrouwen en Kinderen schreyden seer bitterlyck / 't was een dzoebigh spectakel om te aenschouwen ende dat verdzietigh ghekerim te hooren : men versocht haer dat sy inde Kercke souden gaen / alhoewel die Kercke by na te kleyn was vooz alle die Vrouwen ende Kinderen / maer die Vrouwen en konde men niet beweghen inde Kercke te gaen / vreesfende (ghelyck sy seyden) dat de Franfossen souden komen en verhzanden van de Kercke : wat men ter contrarie gheseyt heeft / heestmen ebenwel haer daer toe niet konnen persuaderen / dan wanneer ick haer met soo veel vziendelycke woorden als ik konde ghebruycken / hebbe voozghehouden de ghenade en barmhertighepdt van onsen Prince, sijn goetd naturel / sijne ghewoontlycke mededoogenthepdt / midtsgaders het Woordt dat ick hadde van d' Heer van Beverweert, Majoz Generael van 't Legher / dat namentlyck / men met de ghebanghenen seer discretelyck soude handelen / dat de Vrouwen int minste gheen leet en soude gheschieden / datmen haer met een Trompetter oft Tambour soude na gendt senden / doen hebben sy verstaende upt eenighe dat ick Predicant was by d' Heer van Beverweert, my gheloost / ende zyn alle als lammeren na de Kercke ghegaen / en hebbe ghebeneden die haer bewaerden / sozgh te dzagghen dat niemant inde Kercke soude komen / op dat sy van eenighe / doorz onz eerlycke woorden oft daden niet en wierden besegghent / waer doorz eenighe blame ober ons Legher soude mogghen komen. Ick en kan niet uytspreecken hoe die Vrouwen my doen ghesmeect en ooringht hebben ; myn handen ghekust / en met tranen nat ghemaeckt hebben ; myn herte brack / myn tranen braken my upt / 't verdziet te sien / en het dzoebigh gheschrey van die onnosele Vrouwen ende Jonghe Kinderen te hooren.

Onder-en-tusschen is sijn Hooghepdt kupten het Dorp ontrent de Molena een langhen tyd blyben stille staen / tot dat de Caballerye by een gekomen is / ende is vooz den dagheraedt voozt ghemarcheert na Melle. Ende alsoo het ontrent den dagheraedt seer begonde te regghenen / ende de wegghen ontrent Selderoode seer diep waren ende ghebroken / soo heestmen qualyck 't Gheschut doorz de wegghen kommen boeren / alsoo dat d' Infanterye met het Gheschut traeggh is aenghekomen ; ende zyn voozts met eenen stillen trommel ghemarcheert doorz 't landt van Aelst, doorz zaep-landen / zynde een sabelachtigh landt / weynigh slooten oft dulben waren in onsen wech. Alende rechterhandt konden wy van berde wydt ende dzeedt het landt sien /

daer

daer zaghen wy bergheyn ende daelen / vol schoon gheboomte ; daer schenen wy Vranckrijck oft Enghelandt te sien / ghelyck wy de Fransche en Engelsche selfs soo hoorden spreken. Op den wech van onse Marchen stonden veel kostelycke ghemaecte Cruycesiren / op welcker een stont ;

Klopt , soeckt , bidt met ootmoedt ,
Soo ontfanght ghy alle goedt.

Op een ander Cruycesir nebens een nieuwe Oebe stont ;

Die 't Huwelijck wel beleeft ,
God sulcke een vrucht hem gheeft.

O Aert 7. a 8. uren zijn sijn Hooghepdt / de Ghecommitteerde bande Hoogh. Moogh. Heeren de Staten Generael (welcke ordinaerlyck nebens sijn Hooghepdt zijn gheweest in front van ons Legher) met de Avantgarde gearriveert op de Schelde , in een Doorp ghenaeint Melle , ende een Klooster. De Riviere op den kant van 't lant van Waes is beset geweest / (ghelyck wy upt eenige ghebanghens hebben verstaen) met 8. a 900. Ruyters onder den Obersten Beck , en eenigh Doet-volck ; welke de komste van ons Legher ghewaer wordende / hebben upt eenighe Loopgraben / oft Trenchementen / die sy haestelyck ghemaect hebben / met Musquetten beginnen te schieten / ende daer na met een stuck Geschuts / doch hebben gheen schade daer mede ghedaen.

Ons Legher zijnde nu by den Byandt ghekomen / heeft sijn Hooghepdt seer biglant gheweest / ende selfs / als een oude / erbaren / voorzichtig Krijghsman en Welde-Oberste / op alles dat hier nu te verrichten was / seer goede order gestelt. Ende voor eerst hebben de Pionniers op de kant van de Riviere / die aen de zijde van ons Legher hoogh was / en avanta-gieuser als d'andere / een Trenchement ghemaect.

Na dat de Oer-roers eenighe chargien op den byandt hadde ghedaen / soo heeft sijn Hooghepdt ghecommandeert den Colonel met sijn Regiment van de Garde , welke schrikelyck op den byandt hebben gechargeert / ghelyck oock den byandt op ons. Dewyl men dus aen wederzijden schoot / soo saghen wy een wel gemonteert (men meent dat het den Obersten Beck is geweest) die geduerigh zijn volck / den schrick in 't lijf hebbende / aenstoude ende introuageerde / en belette dat sy niet en weken : onse soldaten ledden menighmael aen om hem van sijn paert te schieten / naderhandt wiert ghesicht dat hy was gequetst gheweest. Den Heere van Beverweert hadde eenigh volck op de Riviere wat verborghen ghhouden / ende daer na / als den byandt hem wat bloot begaf / hebben sy onbereijens schrikelyck op hem gechargeert / 't welck hen de moedt teemael dede vallen. W'onse hebben hen seer ghehaest om 't Canon (dat om de quade wegen soo haestelyck niet en konde aengheboert werden) te planten / onder welcker fabeur men de Pont-bruggen ober de Riviere soude ghelecht hebben : zijn dan met alle haest twee a dry stucken Geschut gheplant ; soo haest als men daer mede begonde te donderen / soo dede den byandt het hase-bel aen / en liepet alle snellyck wech. Dewyle men aen wederzijden dapper schoot / soo is ons volck

bolck soo byerigh; gheweest om ober de Ribiere te koinen / dat sy niet en hebben konnen wachten tot dat de Brugge ghelecht was: eenige sprongen int water en swommen daer ober / andere doeren met een kleyn Schuytjen gheduerighlyck daer ober / alsoo datter seer veel bolck sonder Brugge ober de Ribiere is ghekomen. Dan een naeckten man woꝝdt verhaelt / dat hy met een Kapier inde handt ober swinnende / een gheswinnende Spaenjaert heeft aengetast en ghebanghen genomen. Een ander naeckte loopende na den byandt / behondt dat sy alle gheblucht waren / ende kryghende noch een Trommel / is daer mede gheswommen ober de Ribiere / ende is moeder-naeckt by syn Hooghepdt (staende aende Ribiere) ghekomen / segghende / Zy syn alle wech ghelooꝝen / en leꝝde den Trommel booz syn Hooghepdt / welke hem een bereeringe te geven belooft heeft.

De wyle syn Hooghepdt met syn Hooghepdt Prince Willem / den Marechal de Heere van Byderoode / Graef Hendryck van Byerlandt / Graef Maurits van Nassau / den Graue van Solms / Graef Hendryck van Nassau / den Graue van Hoozu / en andere aenstienelycke Dorsten en Heeren by de Ribiere stonden / ende onseker was oft den byandt niet ghewecken en was om een Coꝝps te maken / en syn volck / die hier en daer aende Schelde laegen / by een te bergaderen / ende de verlatene Plaetse wederom in te nemen / om onse oberkomste te verhinderen / heeft aen d'heer Ingenieur Persevael ozder ghegheben aen d'ander zyde vande Ribiere sich te verstercken / en promptelyck een werck te maken / in sulcken soꝝme / als syn Hooghepdt hem heeft (maeckende een Patroon met een stock in d'Herde) boozgheschreven. De heer van Beverweert is datelyck met den Ingenieur Persevael met een Schuytjen ober de Ribiere ghebaren / met veel Pionniers / om op 't spoedigste dat werck op te maken / alsoo men oordeelde dat den Byandt alle syn krachten bergaderende / soude wederkeren / ende syne verlatene Trenchementen in nemen. De wyle men aldus daer ober in groote becommeninge was / siet daer koinen subtylyck uyt eenighe struellen en haghen / menighe Ruyteren springhen / welcker ghetal vermeerderende / verbulden datelyck een deel vande Campagne / sy toonden haer seer couragieus; Ober dien subtyten in bal van die Ruyteren quam een groote alteratie onder ons; wy oordeelden dat den Byandt aen quam met alle syn kracht / om syne verlatene Plaetsen wederom in te nemen; ons Canon wiert datelyck gheselt / om byer daer op te gheben / men hadde de byandende lonte al inde handt / de Byer-roers aen d'ander zyde vande Ribiere / die met het Schuytjen ober ghebaren waren / die weecken inde gemaecte Loopgraben ende struellen / ende geben dapper byer op die Ruyteren. Doen staken eenighe Ruyteren den Hoedt op / en riepen / Nous sommes de l'Armee du Marechal Gassion; datelyck hiet ons schieten op / wy hieten hen wellectom / die oorloge veranderde in blydschap / wy excuſeerden ons dat wy op hun ghechargeert hadden / en hadden wel ghewildt dat sy een Trompetter booz uyt gesonden hadden. Daer was groote droesheyt / onder alle dat int chargeren een Colonel vande Fransoyſen seer bequetst was / welke gereputeert wiert es vande baillantste soldaten van't Leget vande Fransoyſen. Men gaf datelick ozder aen een

goet Chyrurgijn na de quetsure te sien / ghelijck op staende boet gheschiet
 is / ende is sijn Ed. ghebracht aen 't Logement van sijn Hooghepdt. Men
 bevondt dat sijn been niet gheheel en was ghebroken / maer de pijsse aen
 d'een zijde ontstucken gheschoten ende ghemozselt / hebbe ghesien dat den
 Chyrurgijn aen wederzijden / aen 't ghesonde bleesch snijvende / verschepe
 de stukkens bande pijsse / ende de musquet-koghel / die daer in was / upt
 ghehaelt heeft. Ende alsoo sijn Ed. een extreme pijsse ljdende / seer lam-
 menteerde / en God aentiep / hebbe sijn Ed. met goetbinden van D. Goet-
 hals, Predikant by sijn Hooghepdt / in dese maniere in 't Fransch aenghe-
 sproken ; Dat sijn Ed. doch wilde patientie hebben, sijn ooghen nu niet op
 menschen, maer op God wilde slaen, sonder wiens wille niet een hayr van
 ons hoofd konde vallen ; dat God soo wonderlijck alles stiert door sijae pro-
 videntie, dat die God lief heeft, alle dingh helpt tot goet ; dat sijn Ed. nu sijn
 ooghen niet en moeste slaen op die Instrumenten die onnosselijck en onwe-
 rende dat ghedaen hadden ; maer op God de Heere, die na sijn rechtveerdigh
 oordeel ons om onse sonden 't huys befoeckt, &c. Als ick sijn Ed. dese en
 dierghelijcke woorzen / om hem te vertroosten / boozhiel / op soodanighe
 byzindelijcke wijze als ick konde / soo sloegh sijn Ed. sijn ooghen op my ende
 seyde / Estes-vous le Moine de Monsieur d'Eltrada ? Die by sijn Ed. waren
 antwoorden hem / dat ick was den Predikant by d'Heer van Beverweert,
 soo keerde sijn Ed. sich tot my / segghende ; Je vous prie ne parlez pas a moy.
 Verbonden zijnde heeft men sijn Ed. ghelecht inde Carosse banden Grabe
 van Solms, ende is alsoo met ons Legher gheboert na 't Landt van Waes.
 Alsoo daeghs te bozen was gheplundert een Adelijck huys / toebehoozende
 de Heer La Riviere, ende verlozen hadde (ghelijck gheseght wiert) wel twint-
 tigh duysent guldens aen contant / ende een Conne Gouts aen meubelen /
 ende sijn huyszontwe ende kinderen ghevanghen zyn ghenomen / soo heeft
 sijn Hooghepdt deselbe tot gendt laten boeren ; 't volck van gendt hebben met
 groote menichte / om d'eere te hebben die te raken / na de Carosse geloopen /
 't welck de Spaenssaerts onweerdighlyck nemende / 't volck daer van heb-
 ben gheslagen : welke sake (soo immers my dat booz waerachtigh is ghe-
 rappozeert / ende dese twee dinghen niet een sake en zyn) oock gheseght
 wort gheschiet te zyn tot Odonck, met de kinderen van d'Heer La Faille.
 Onderentusschen soo is ober de Schelde de Pont-brugghe ghelegh / ende
 is allencxkens ons gheheele Legher daer ober ghemarcheert : Ende eerst
 sijn Hooghepdt met sijn ordinare suite / daer na zyn ghebolgh soe te Paerde
 als met de Carosse / en de Gecommitteerden van hare Hooghmogh.
 Sijn Hooghepdt ober de Schelde eben ghepasseert zijnde / soo is daer ghe-
 komen den Marechal galsion, welke met veel Edelen / en suite van Ruy-
 teren is ghekomen upt het Landt van Waes, zijnde mede ontrent een ure
 van daen ober de Schelde, met een Schuyte overghekomen. Sijn Hoogh.
 heeft met d'Heer Marechal niet berde banden Ober van de Schelde int
 langhe ghesproken / ende daer na met alle behoorlycke ceremonien sijn
 afscheydt ghenomen. Den Marechal is met sijn suite den boozghemelden
 Heer die soo ghequetst was / gaen besoecken. Wy ober de Schelde gekomen
 zijnde / hebben bekomen het stuck Geschut daer mede den byandt ghescho-
 ten

ten hadde / zynde de Paerden / die het Gheschut daer ghebracht hadden / doodt gheschoten; hebben daer noch ghebonden vier a vyf dooden / ende noch een die doodelyck ghequetst was. Den Maersch ober de Brugge die ober de Schelde gheleght was / heeft seer lange ghebueret: Ende over midts den Oeber aende zyde van Melle seer hoogh was / heeft de Pontbrugge seer laegh int water ghelegghen / insonderheydt als het laegh water was / want alhoe wel inde Schelde ontrent Melle, ende by Gent, niet en gaet sulcken Ebbe ende Bloedt / ghelyck inde mondt bande Schelde; evenwel als het water met de Bloedt / die ypt de Zee komt / opstepghert ontrent Antwerpen, soo is het water inde Schelde na Gen dt toe hoogher / en wederom laegher als d'Ebbe ontrent Antwerpen sterck ypt gaet oft laegh water is. Dit heeft den Maersch van ons Legher seer geincommodeert ende getardeert / ende hebben om de steplte banden Oeber tot de Brugge / de Wagens om schade te verhoeden / na malkanderen moeten wachten. Ende alsoo oock noch veel Fransospen bande gequalificeerste van t Legher banden Maerschal Galsion waren int Landt van Waes, ghelyck wy die by mēchte ontrent sabonds ten acht uren tusschen Laeren en Dittelbergh Capelle, dooz onse Maersch passerende / ghesien hebben; soo heeft men de Brugge op de Schelde niet dozben opnemen / maer is blyben liggghen tusschen het Klooster ende Melle.

Melle is een kleyn Dorp / daer seer weynigh huysen zyn / ghelyck alle Dorpen zyn gheweest / dooz welcke / ende nebens welcke wy van Maryckercke af ghepasseert waren: wy hebben somtydts eenighe ghebanghener ghebrzaeght / welcke de redenen zyn dat in dat florissant landt (welcke geduerende onse Dorloge in ruste is geweest / en daer beneben plapsant en bruchtbaer) soo veel kleyne Dorpen t zyn: Sy hebben ons gemeenlyck gheantwoort / dat daerom te meer kleyne Dorpen zyn / Om datter te meer Papen soudē zyn.

Het Legher is ontrent den middagh / dat schoon en ghewenschte Landt van Waes in ghemarcheert. Het is een uytnemende schoon vermakelijck bruchtbaer Landt / vol gheboomte: gheduerende onsen Maersch van Melle tot Steken toe by H V L S T; weet niet datmen verre hoben de hondert Roeden van sich heeft konnen af sien / van wegghen alle de schoone Oeben ende gheplante Boomen. Dit Landt van Waes is oock een ryck Landt / want wy hebben ypt goeder handt int selve Landt verstaen / dat hoben alle lasten van d' Dorloghe / die die van Waes nebens andere Proovintien / hebben ghecontributeert / dat sy / om gheen inquantieringhe te hebben van kringhbolck / noch alle maenden hebben opgebracht vyftghien duysent guldens.

In dit Landt wy zynde rytm een myle weeghs inghemarcheert / zyn ghekomen booz een treffelijck Slot / hebbende rontom een water-gracht / ypt den naem die wy bonden inde Boecken / oordeelden wy dat het huys was het Slot bande Heer van Erpe. Dit Slot is bande soldaten ghespoelieert geworzen: na de meeste pillage / hebbe oock dit Slot gaen besichtigen / daer vlogen de plymen hoogh ende leegh als dicke snee-blocken / ober de bakē van het Slot; want de soldaten alle de bedden die sy bonden / die

scheurden sy open / schudden de puyen daer upt / ende namen de tÿcken / oft staken inde tÿcken soo veel buyt als sy konden dzaghen. In dit Slot was alderhanden huyfraedt / daer bondt een peggelyck zyn gherief. Het verdoot wy hier en dock op andere plaetsen / te sien Nachts boecken / Weesboecken / Schult-boecken / Rekeningen in debita forma, Contracten / Testamenten / Codicillen / Obligatten / etc. aen alle wegghen onder de boeten ligghen / de soldaten wisten niet veel voordeel daer mede te doen; hebbe / als ick occasie ghehadt hebbe / die doen vergaderen / en onder eenighe quade papieren oft eenighe verhozghen hoecken legghen / op hooge dat die Epghenaers die wederom souden erlanghen / hebbe dock daer naer order ghestelt / dat eenighe Weesboecken en Schultboecken zyn te rechte ghekomen.

Van daer zyn wy ghemarcheert dooz een Dorp ghenamt Laren, na Distelbergh oft Berveldts Capelle dooz een seer vermaeckelycken wegh / langhe Dreeben van schoone hooghe Eycke boomen; hier zyn ons heel Fransche Ruyteren geyencontreert. Ontrent ten negen uren sabonds is de Arriere-garde daer ghekomen / ende in dat Dorphen van Distelberghs Capelle (ghelyck eenighe vrouwen die wy daer bonden dat soo noemden) is sijn Hoogheydt met sijn Leggher daer ghelogeert gheweest. 't Volck was op desen tydt dooz 't langhe marcheren seer vermoept gheweest / ende heeft een groote menichte onder wegen blyben ligghen / welcke den gantschen nacht tot sinozghens toe / met de meeste Waghens en Arriere-garde bande Cavallerie zyn aengekomen. Daer was doen een sterck gheruchte / dat den byandt redelyck sterck zijnde hart marcheerde / om sijn Hoogheydt te pzebenteren / ende den wegh af te slyden / ende de passage ober de Riviere del Durme te beletten; 't welck sijn Hoogheydt beweeght heeft te bigilanter te zyn / ende niet te verswinnen / ende den byandt kozt op sijn hielent te zyn / ende sich bande voozghemelde Riviere inde Saronnye van Lokeren te verskeren.

W O E N S D A G H.

Den 3. dito is sijn Hoogheyt sinozgens ten hier uren / latende de Trompetten blafen / van dit Dorphen na Lokeren vertrocken. Sijn Hoogheydt vertrocken zijnde / hebben de soldaten de huyfen van dese Plaetse ghespolieert / ende remunerende het stroo om buyt te soecken / daer eenighe snachts op gheleghen hadden / is 't huys daer de Heer van Beverweert snachts was ghelogeert gheweest / dooz ongheluck in brandt gheraecht. In dat huys was een gheheel oudt Man / die van onderdom blindt ende doof was; Ick dede groote sozce ende devoit om dien ouden Man upt den brandt te verlossen: wy verstanteden ons / een deure met kracht oploopende / int huys te gaen / daer sagghen wy de sprenckelen met menichte op hem ligghen ende vallen: ons selfs in perickel beghebende / ruckten wy hem upt den byere; dien ouden Man hadde het knietten

ren van 't brandende stroo niet ghehoort / noch de glinsterende spinnelken en blainne niet ghesien / hadde alleen ghevoelt en ghewaer ghe worden dat hy begonste te sweeten / ende gheheel warm te worden. Desen brandt soude lichtelijck het naeste huys / daer sijn Hoogheyt was in ghelogeert gheweest / oock doen verbrandt hebben ; te meer / om dat in dat huys oock was heel byer en stroo / 't welck de soldaten ghebuerigh verroerden. Dese ende van / dat men tot blame van ons / dit soude misdapde hebben / eheit of wy de brandt stichters waren gheweest / hebbe van 't Regiment vanden Obersten Ereanturuyter, dat daer ontrent was / en 't laetste van d'Arriere-garde was / versocht ende verkreghen eenighe Soldaten / die door ordent dat selfde huys souden bewaren / ende mede vooz brandt goede sorghe dzaghen.

Alsoo sijn Hoogheyt hadde verstaen de dis-orden / die in 't Leghet was in 't marceeren / dat veel soldaten in plaetse van marcheren / niet anders en deden / als de huysen vande Boeren plunderen / heeft orden ghegheben dat een peggelijck blijbe in sijn Ghelid / te meer / om dat de gheruchten ginghen dat den byandt sterck marcheerde / om ons te stuyten oft te slaen.

Van Diktelberghs Capelle sijn wy ghemarcheert na Lokeren ; door een seer plaspanten wegh / met hooghe Eycken boomen beset / ende doozgaens soo breedt dat dry a vier waghens nebens malkanderen daer konnen rijden ; half wegghen Lokeren tot Lokeren toe / sijn nebens den wegh veel huysen / redelijck groot met groote schuieren / doch op sijn Blaemisch / meest van rys ende leem ghemaect / alhoe wel hier en daer eenighe huysen sijn van steen / op sijn Hollandts / roeghemaect ende ghetimmerd. Wy hoorde / dewyl wy marcheerden / langhs desen wegh / soo ter rechter handt als ter linker handt somtijdt schieten / wy verstonde upt eenighe soldaten die wat gheertrabageert hadden / dat de Boeren van Waes in sommighe plaetsen in hegghen / haegghen / struellen en andere verbozghene plaetsen haer verstecken hadden / ende dat sy hadden langhe Snaphanen oft Byer-roers / als zy dan saghen eenighe soldaten hare huysen spolieren / oft haer Dee wech dryven / sich sterck ghenoech bevindende / vielen sy hen op 't lyf / en schotense omberde ; gheschiede contrarie / als de Soldaten sterckst waren ; hebbe eenighe ghespoocken van die Errabaganten / die ghetuyghden ghesien te hebben / soo Soldaten als Boeren / hier en daer ghestrupckelt en omberde hier inde Boere huysen ; in eenighe huysen hebhen sy ontrent desen wegh ghebonden hier by a ses Connen biers ; de Soldaten die langhen tijdt dooz manquement van water / hadden grooten dorst gheleden / dzoncken niet alleenelijck hare becomste / maer bulden oock hare kannen en flesschen die sy aen haren riem hadden hanghen. Wy hebben gheoordeelt dat de Boeren hier rijk ende welbarende sijn gheweest ; oordeelden oock ontrent Lokeren

't landt beter en bychtbaerder te zyn / als na 't Westen toe / en bequaem
 bl ack landt. Op dien wech waren menichte van beesten / van Ossen/
 Koeven / Schapen en Berckens / die men hoozde seer jammerlick knozren/
 huplen / loepen en blerren / om dat sy niet afghemolcken oft besozght en
 wierden. Een coozde van een stupber oft twee was hier meer waert als
 een goede koepe oft schoonen Os / oft een gemest Bercken : want aen een
 coozde maectten sy twee a dry beesten vast / en dzevense soo boozt ; eenighe
 dzeven eenighe hoopen met koeven / Ossen / Kalveren / schapen en berckens
 boozt : welke hoopen en cudden altyts vermeerderden / hoe sy naerder
 Hulst quamen / want die sy onder weggen bonden / die volghden den
 grootsten hoop. Syn Hooghepdt met de Abant-garde is tot Lokeren ghe-
 komen ontrent ten 9. uren / ende sonder daer halte te houden / oft te ver-
 toeben / is doozghepasseert na Steken. De Boeren van 't Landt van Waes
 (ghelick wy te Lokeren verstonen) hadden doozghenomen syn Hooghepdt
 met vier dypsent ghewapende Boeren booz de Durme te stupfen / maer
 komende daer inne / om veel redenen / niet ober een dragen met malkan-
 deren / hebben raedtsaem ghebonden die van Lokeren Sarbe-garde booz
 hare Plaetse te verfoecken / 't welck hen van syn Hooghepdt inghelwillight
 is / ende is syn Excell. van Brederode , om dat gheen rabage / pillage / oft
 violentie in die Plaetse en geschiede / tot dien epnde te Lokeren, geduerende
 den Marsch / ghebleven. Onaenghesien dit alles / hebben ontrent tachtent-
 righ Boeren de passagie van ons Leger ober de Durme soecken te beletten/
 ende de Zugghe af te hzeken / ende was de sake daer alsoo gheprepareert
 ende geffectueert / dat de Zugghe was in perlyckel omberde ghewozpen te
 wozen / oft om te passeren / onbequaem ghemaect / maer dooz d'inductie
 van eenighe / die hen hebben doen appzehenderen / d'inconvenienten en
 ongemacken die spoedelick booz Lokeren (soo den byandt daer vertoefde)
 souden ontstaen : als namentlyck / dat Lokeren niet alleen gepilleert / maer
 in perlyckel stont om inde Assche gheleydt te wozen ; datmen syn byandt
 die men niet wederstaen kan / een goede Zugghe behoorde te maecten /
 hebben epndelick van haer dooznemen ghedestseert / al hoe wel eenighe
 wepnighe vier op onse eerste aenkomende Rupteren hebben ghegheven /
 en eenighe ghequetst. Te Lokeren waren meest alle de hupsen ghesloten /
 wy daer dooz passerende / dewyle syn Excell. van Brederode daer was /
 hebbe niet gesien / dat de Kercke oft eenighe hupsen in 't minste wierden ge-
 spolieert : nietemin zyn eenighe van achteren inde hupsen ghekomen /
 ende de achterdeuren open hzekende / hebben veel hupsen gespolieert : ende
 syn Excell. bertrocken zynde / zyn dock de Kercke en veel aensienelicke
 hupsen niet by gelaten / ende hebben daer bekomen vele treffelicke Schil-
 derpen / veel Lijntwaet / ende schoon Lokers Blas. Die soldaten die nu
 langen tydt grooten hunger ende dozst hadden geleden / eenige in dry dagen
 gheen broodt hadden ghegeten / ende nu amechtrigh en vermoept van mar-
 cheren waren / bonden binnen Lokeren eenighe Kelderren wel versien met
 eenige baten wynen / veel Spaensche ende Brande wynen / hier versterck-
 ten en verfrischten sy hare vermoeyde leden. In sommighe hupsen bonden
 sy dock veel speck / schoone hammen / veel hier / daer begondemen weder te
 roepen

Faepen: (dat in acht daghen niet geschiet en was) Broodt als koeck, Bier als speck. **Lokeren** is een schoone heerlycke Plaetse / en volckryck. Hebbe aldaer verstaen upt een bande principaelste bande Begeertinghe van die Plaerse / dat alleen upt **Lokeren** konnen uptghebracht worden 2400. mans personen: hebbe oock daer ghetelt 8. a 9. **Windt-molens** / bekenden evenwel die van **Lokeren** / dat **S. Niclaes** een **Doorp** niet verde van daer / in **playsance** / schoonhepdt en **negotie** **Lokeren** passeerde.

Ontrent vier uren na de middagh is d'**Arriere-garde** van ons **Legher** dooz **Lokeren** ghepasseert / ende na **Steken** ghemarcheert / dooz een seer **playsanten** en **breeden wech** als **vozen** : de **Regimenten** konden hier ghemackelyck inde **twintigh** in een **rangh** in haer **gelid** gaen. D'**Avant-garde** is tot **Steken** ghekomen **ontrent** na de middagh / maer d'**Arriere-garde** **sabonds** **ontrent** ten **tien uren**. D'**Inwoonders** van **Steken** zyn van **wonse** soo **berrast** gheworden / dat sy **qualyck tijt** ghehadt hebben on t-ontkomen / de **Wouwen** **bondmen** noch met **menichte** in dese **Plaetse** / de **Mans**-personen zynde gheblucht in eenighe **haghen** en **struellen** daer **ontren** / zyn by syn **hooghepdt** ghebracht / en heeft / die hen **verdoornedicht** hebben / syn **sabeur** en **goetwillighepdt** ghetoot / wetende wat een **deught** het is **Parere subjectis**, & **debellare superbos**. In dit **Doorp** van **Steken** zyn wy ghekomen in eenige **hupsen** / in welke soo veel **hups-raedt** en **winkelwaeren** zyn geweest / dat wy niet en konden **mercken** dat sy **pet ter werelbt** hadden **geblucht** / selfs niet hare **Schuldt-boecken** / **noodighe** **Rekeningen** en **Brieven** / Ja op sommighe **Plaetsen** hebben **gebonden** 't **Priesterlyck** **gelwaet** / **Mis-kleeren** / **Casusfelen** / d'**Hostie** / met de **heylige** **Olve**. Daer upt men kan **oordeelen** hoe **onbersiens** dit **volck** is **berrast** gheworden / welke **boorzefen** / in dit **Landt** van **Waes**, als in een **Aerdtich** **Paradys** / en in een **beloofde** **Landt** / een **peghelyck** **onder** zynen **Dygh**-**boom** hadde ghewoont.

Volght

Volght nu de Komfte van

Sijn H O O G H E D T voor H U L S T; Beleghe-
ringhe en Victorie van dien.

D O N D E R D A G H.

D E N 5. dito is sijn Hooghepdt van Lokeren vertrocken /
ende ten 7. a 8. uren ontrent S. Ians Steen ghekomen / ende met het
geheel Gros van 't Leggher ontrent 10. uren : de soldaten maecten nu een
spoedighe Marsche / alsoo zy nu saghen 't ende ende ytkomste van den
ghedanen Cocht. Sijn Hooghepdt is getrocken Oostwaerd / sijn Excell.
van Brederode Westwaerd. Soo haest en zyn alle de Regimenten niet
aenghekomen gheweest / oft sijn Hooghepdt heeft tot Belegheringhe bande
Stadt H U L S T oorde ghestelt / de Circumbalatie afsghestrecken / ende de
spaebe in d' Aerde doen brenghen.

Ende aldus heeft ons God de Heere gheweest in desen Cocht als een
Wolcken Calomnie des daeghs / als een Dyer Calomnie des nachts / ende
heeft ons door sijn groote kracht door 't herte van 's Spanjers Landt ghe-
bracht / tot booz de sterke Stadt H U L S T, een bande principaelste en
sterckste Frontiere van Vlaenderen.

Hebbe Verweerde / etc. inde beschrybinghe van desen Cocht wat wijde-
loopigh gheweest / om dat desen Cocht seer notabel is / en soodanigh : dat
geduerende onse Oorloghe / soodanigen Cocht niet en is geweest : Ende
om Gods groote Macht / aen ons bewesen / behooflyck wyl te drucken /
ende met verghetentheydt niet boozby te gaen : Aldersgaders om aen te
wysen / hoe ydel en groot de vermetelheydt en hooghmoedt onser byanden
is geweest ende noch is : Want ghelyck booz desen / als 's Hertogenbosch
bele gert was / de Jesuyten soo vermetel waren / dat zy tot kleynachtighe
van sijn Hooghepdt dit Latijns Gedicht dozden ynstropen.

Quid petri invictos bis frustra a fratre petitos,
Si Frederice manes tunc tua fata manent.

Alsoo als sijn Hooghepdt eenige reysen in Vlaenderen ober de Leye heeft
soecken te komen / hebben sy met sijn Hooghepdt ghespot / Comedien daer
van ghespeelt / ende een allusie makende op 't Doz van Assenede, spotte-
lyck op sijn Blaemsch gheseght / De macht vande Prince leyt in d' assene :
Maer hoe is die kans nu verkeert / dat sijn Hooghepdt nu komt marcheren
ober ses Rivieren / de Lieve, ober twee Leyen, twee Schelden, ende de
Durme, hoe zyn nu hare Comedien in Tragedien verandert ! waer is nu
de macht van Picolomini, die wyl Duytlandt kornende / trots en moedighe
was / en groote dinghen roende in Compagnie ende in een Bataille te
kornen en willen doen : waer is nu den hartoch van Lothringen, die een
schyck

schick booz vrienden ende vyanden was : waer is nu den Obersten Beck,
 die soo gheroeint heeft het Landt van Waes te komen bewaren : Lept nu
 alle haer macht niet inde assene : soude men nu gheen Cragedien van haer
 kunnen spelen : Want behalven tot Melle by de Schelde, hebben wy gheen
 vyandt vernomen. Doch ben ick in dese Beschryvinge wijdeloopigh ghe-
 weest / om wyt te drucken hoe onberwacht ons God ghesolpen heeft / als
 onse saken stonden in sulcke terminis, dat een regelick rekeninghe maectt
 r'Oost-Eeckeloo in weynigh daghen op te veken / ende na zyn Garnisoen
 te gaen / en onmogelijck oordeelde nu een Beleggheringhe te doen : doch
 hier hebben wy ghesien dat de Rechterhandt des Alderhooghsten kan alle
 dingh veranderen : dooz syn Macht ende ghenadige hulpe / is te wege ghe-
 bracht dat het Fransche Legher / onaenghesien het Legher van Pico-
 lomini, ende des Hertochs van Lothringen, ons de handt heeft konen
 toe-recken : dooz de selve Macht en ghenade zyn wy Vlaenderen ingetroc-
 ken / ende dat niet inde Somer inde Maendt van Julius en Augustus /
 maer inde Maendt van October / niet in een schoon Weder / maer in een
 groot Onweder en Tempeest / en in soodantgen Regen / dat de Soldaten
 niet een draet droogh aen haer lijf hebben gehad / als zy van Lovendigem
 ober de ghemaecte Leye zyn ghemarcheert. Dooz syn Macht ende Goe-
 dighepdt / heeft ons God als inde Woestijne gespyjt, want soo haest en zyn
 wy ober de Leye niet ghetrocken / oft de soldaten hebben met honderden
 beginnen te klaggen / dat sy gheen broodt en hadden / ende begonden inde
 Marche slaen en amechtrich te worden / want gelijck God de Vogelen des
 Hemels boedt / soo heeft hyse geboedt met Appelen / die sy aende Doornen
 en inde Boeren huyfen hebben gheboriden / met Knollen / Caroten / Coo-
 len / Baembesien / en met Honich die sy inde Bpe-korben oberbloedich
 vonden. Dooz syn Kracht en ghenadighe Toefegginghe / heeft hy onsen
 Vyandt soo verschyckt / dat sy booz ons aen alle kanten hebben gheblucht /
 zyn hanghe gelwozen / ende de moedt is hen ontballen / om dat dit Werck
 van God was / Exod. 23. 27. Deut. 2. 24. Nehem. 6. vers. 16. Met alle die
 van Vlaenderen heeft het ghegaen als met de Inwoonderen des Landts
 Canaan, Niet teghenstaende sy voor haer gehadt hebben de Iordane, gehadt
 hebben stercke Steden, en Kinderen Enakim, Mannen als Reufen, evenwel
 als sy ghehoort hebben dat de Heere met Israel was, dat hy de Schelst-zee
 hadde uytghedrooght, is haer herte vertsaeght gheworden, Iosua 2.
 eben soo is het met onse vyanden ghegaen. Gabe God dat onse vyanden
 dit alles aenmerckende / Gode de eere gaven / en met malkanderen resol-
 beerden den Coninck van Spaenjen (die de Hoogh. Moogh. Heeren Staten
 Ghenerael van alle de Vereenighde Provincien den 26. July 1581. ver-
 klaert hebben ipso jure vande Heerschapppe vande Geuniteerde Landen
 herballen te zyn) af te sweeren : ende dat alle de Partyen en Leden vande
 Nederlanden wederom vergaderden in een Lichaem, en wy daer wyt occasie
 namen met d'Israeliten te segghen / De Heere heeft groot met ons gedaen,
 dies zyn wy vrolijck. A M E N.

Syn Hooghepdt zynde dan den 5. dito booz HULST ghekomen / heeft
 orden ghegheben aen syn Excell. van Brederode, met eenighe Regimenten
 soo te Doet als te Paerde de Forten betwessen HULST t'attaqueren en
 pooghen

pooghen te vermeersteren / 't welck sijn Excell. met alle diligentie heeft naer-
ghekomen / ende den selven dagh verobert Abdael met eenighe Redouten.
Wepnigh tijds daer na heeft sijn Hooghepdt het Fort ghenamt Spinola
dooz den Heere van Beverweert, ende de Moer-schanse dooz den Colonel
bande Garde, peder met twee Regimenten te voet / en dyp stucken Geschuts
laten somneren / ende in cas van resistentie met geweld aen te tasten. De
Heer van Beverweert 't Fort Spinola (ghebruyckende een soet en aerdigh
stratagema) op-epschende / heeft banden Commandeur Cap. Vande Werve
dese antwoorde ontfanghen ; dat sijn E. bereydt was de Schanse aen sijn
Hooghepdt ober te gheben / midts dat eerst / om dat hy het te beter soude
konnen verantwoorden / Canon daer booz soude werden ghebracht. De Heer
van Beverweert wel wetende dat soodanighen Schans / zynde seer sterck
soo ten aensien bande Situatie / als Fortificatie / met twee Regimenten
soo datelijck niet konde overballen worden / heeft op het spoedighste 't Ca-
non daer booz ghebracht / ende op 't Fort gheschooten; die bande Schanse
hebben met ghelycke munte betaelt / en dwers dooz de Regimenten (doch
met wepnigh schade) gheschoten / ende heeft Cap. Vande Werve gheant-
woort dat sijn E. wel ghesint was geweest aen sijn Hooghepdt de Schanse
ober te geben / maer hebbende sedert dien tijt secours van veel goet kruyghs-
volck ghekreghen / dat sijn E. nu ghesint was ten uytersten te defenderen.
Den Colonel bande Garde heeft op den selven dagh de Moer-schans be-
schooten ; die van binnen den schick hebbende / hebben deselve Schanse
ontrent den avondt verlaten ; die van HULST hebben doen op het ber-
overde Fort dapper byer ghegheben. Den selven nacht heeft den brandt /
seer onsterck zynde / dooz schick het Fort Sandenbergh verlaten. Op
desen dagh heeft men de Circumbalatte beginnen te maken. Het was een
wonder om te sien / met wat een diligentie de soldaten / die nu seben dagen
lanck dagh ende nacht hadden ghemarcheert / en menich hare voeten ont-
stucken ghegaen hadden / die ghemaect en eenighsins den selven dagh
't Leger in defentle ghebracht hebben; sijn Hooghepdt om de soldaten t'anti-
meren / heeft niet alleenelijck laten beloben den ordinaren loon booz het
opmaecken bande Circumbalatie / maer noch daer en hoben / een peder
soldaet thien Pondt groot.

Alhoewel op desen tijdt sijn Hooghepdt Prince Willem hadde gemeent
te verhinderen alle secours booz die van HULST, soo zyn ebenwel dooz
eenen anderen wegh den Graef La Moterye, den Graef Moeron, ende
den Colonel Gerardyn met dyp onstercke Regimenten daer binnen ghe-
komen.

Den 6. dito heeft sijn Excell. van Brederoode 't Fort Nassau verobert /
daer mede nu den wegh booz de Schepen aen wederzyden gheopent is.
Sijn Hooghepdt heeft niet ghewilt dat op desen dagh de Quartieren booz
de Regimenten souden werden ghemaect / op dat de Soldaten te heel
geoccupeert zynde om stroos te halen / en hare Hutten te maecken / aende
Circumbalatte niet en souden vertragen / en haer partcuulier booz het ghe-
meene beste niet souden preeferen. Is oock op desent tijt verobert 't Fort
Ferdinandus.

Gusschen den 6. en 7. dito stachste in het Fort Spinola van Antwerpen
gearriveert

gearriveert een Schip met Dolck/ Ammonitie en Widders. Het heeft desent nacht schrikckelijck ghereghent/ vele Officieren en alle ghemene Soldaten/ noch niet gehut zijnde/ hebben inden reghen den ganschen nacht gelegen; alsoo in het Lant van Clinge, welke is het Lant booz HULST, noch hupsen/ noch stock/ noch staken en staen.

Den 7. dito heeft men wederom 't Fort Spinola beginnen hart aen te casten / ende is doen den Obersten Erentruyter dooz den windt van een kogel van een grof Canon omberde ghelozzen / doch is wepnigh daer na ghesont en wel te passe gheweest; de Chaloupen upt Zeelandt zijn oock op desen tijdt hier ghearriveert.

Den 8. dito is een gherucht in 't Legher gheweest dat den byandt mar: cheerde om HULST 'ontsetten / oft erghens dooz te bzecken; eenighe die buyten de wacht hadden ghehadt booz Spinola, hebben d' Heer van Beverweert des nachts komen aensegghen / den Spaenschen Marsch ghehoort te hebben/ daer wierdt mede gheseght dat den Hartoich van Lothringen met een ghebeelte van sijn volck tot Wilwijck ende tot Hoboken was gekomen; sijn Hooghepdt heeft goet gebonden de Gzacht vande Circumbalactie wijder en dieper te doen maken/ 't welck oock op het spoedighste gheschiet is. Den selfden dito heeft sijn Excell. van Brederoode sijn Appzochten begonnen/ ende zijn twee Waterpen besteedet.

Den 9. 10. en 11. dito heeft men kloeckelijck ghewozcht aen onse Appzochten en Waterpen / die traeghlijck zijn voorzghegaen / dooz ghebreck van noodighe materialen. D' onse hebben met vier stucken Beschuts Spinola sterck beschoten.

Den 12. dito heeft d' Heer van Brederoode een Waterpe beerdigh gekretzen / waer mede hy de Stadt sterck beschoten heeft aende Noordwestzijde / ende is 120. Passen ghenadert het Contrescherp. Sijn Hooghepdt heeft oock Kieldrecht herobert / waer dooz Spinola seer benaut is ghe worden.

Alsoo men met d' Appzochten nu seer naderde / ende met Canon op de Stadt dapper speelde / en Mortiers ghereedt maecte / heeft den Gouverneur van HULST versocht dat sijn Hupsvrouwte toeghelaten worde upt de Stadt te gaen / welke sijn Hooghepdt ingewilligh heeft / ende is de Gouvernante met hare suite ende dzy wagenen Bagagie upt HULST dooz 't Legher ghepasseert. hebben oock ontrent desen tijdt eenighe soldaten / dzoncken zijnde / renen Mt. val ghedaen / vertoonende hen selven seer furieus / maer wierden te rugghe ghedzeben / ende is een inde Sappe doot gebleven. Een Oberlooper upt HULST heeft doen geseght / inde Stadt veel koozn te zijn / ende onder 't volck groote bzeefe vande Granaden. Alsoo oock sterck wiert gheseght / dat den byandt ober de Brugge hy Antwerpen was ghepasseert / heeft sijn Hoogh. dzy Compagnien na Bergen-op-zoom, ende noch dzy na Breda ghesonden. Onderentusschen is men met onse Appzochten / Waterpen / ende met het benautwen van Spinola, dapper doende gheweest; dat den 14. dito heeft beginnen te Parlementeren. Zyn oock den selfden dito dzy Gecommitteerde upt het Landt van Waes hier verscheenen / om te handelen ober de Contributien / welke na de Hoogh. Moogh. Heeren de Staten Ghenerael zijn gerenboeert gheworden; naderhande heeft men

heestmen verstaen dat die van 't Landt van Waes, alsoo zy dooz de Marsch van ons Legher seer zyn beschadicht / dat sy booz dit eerste Jaer maer gheben sullen ontrent de negentigh duysent guldens; ende zyn bysenswintigh Dorpen uyt het Landt van Waes, welke sullen contribuieren / behalven Hullster-Ambacht en Calloo. De seventhien Dorpen onder Dendermonde sullen oock contributie gheben: midtsgaders 't Landt ober de Vaert by Lovendigem. Ende sullen de Fortificatien op de ghegrabene Leye, ofte Vaert dooz Marye-kercke nebens Lovendigem vernieticht worden.

Den 15. dito is / volghens 't Accoort / met een stuck Gheschuts / met bliegende Daendels / en ontrent met twee hondert mannen / 't Garnisoen uyt Spinola heretrocken. Den selven dito heeft sijn Excellentie van Brederoode noch een Baterpe van dyp stucken Geshuts / naerder aende Stadt / veerdigh ghekreghen. Sijn Hoogheydt hadde nu twee Baterpen in desensie / d'eeene van dyp / en d'ander van vier halve Kartoutwen. Des abondts wierde uyt het Quartier van sijn Excell. een Crabers op 't Contrescherp inghenomen / maer de Belegherde daer op ghestadigh spelende / moesten deselve wederom verlaten; doch d'onse / onder het faueur van twee Canons / hebben de Belegherde wederom daer uyt doen bluchten / ende zyn meester van 't Stuck ghebleven.

Den 16. dito heestmen bande Baterpen van sijn Hoogheydt en Excell. van Brederoode dapper op de Stadt ghespeelt: De Belegherde hebben by Granaden in onse wercken ghelozpen / welke wepnigh effect deden. Den byandt heeft oock seer wacker bande Wallen op ons ghespeelt / alhoewel tot noch toe uyt de Brigade van d'heer van Bredenroode gheen negen mannen ghebleven zyn.

Den 16. en 17. des nachts heeft den byandt / werpende noch twee Granaden / een uytbal met halve Pijcken en zydt-geweet op de Sappons oft Wercklieden van d'heer van Bredenroode ghedaen / en eenighe ghequetst / daer van twee a dyp zyn ghestorven; doch zyn van d'onse haest ingedzeben. Op den selven dagh hebben de Belegherde langhs het Contrescherp hier ende daer Crabers en Afstrydingen beginnen te maken. Tusschen den 17. en 18. abanceerde de Sappons seer na des byandts Contrescherp; den byant heeft met alle middel dat soecken te belotten / heeft twee soldaten van d'onse doodlyck ghewondt / ende een Edelman van 't Canon doodt-gheschoten. Den 18. dito heeft sijn Hoogheydt de Forten / by de Brigade van d'heer van Bredenroode inghenomen / gheviseert: midtsgaders sijnne Aprozhen / heeft een groot vernoegeen inde selve gehad. Den byandt heeft oock op de Kat dapper beginnen te wercken / om Canon daer op te brenghen / den eenen Meulen / op de Wal staende / is omberde gheschooten. Den selven dagh heestmen aenbesteedt twee Baterpen op het Contrescherp / om op twee Bollwercken te spelen / ende onder het faueur van de selve een Galderpe ober te brenghen / se weten recht ober de Gardijn; het ras-werck heeft men tot dien eynde by de handt ghebracht. Tusschen den 18. ende 19. heestmen met onse Wercken wepnigh geavanceert / ober in d'ghet seer reghende / ende den byandt in een ure tijds wel hondert en bystigh handgranaden onder onse werck-lieden wierp / zyn ebenwel twee Cornsbu-garde op 't Contrescherp banden byandt aengeromen ende ghemaeckt /

het

het een te aen de Tee van 't Contreschery / het ander op de Crupie. Op desen dagh hebben upt beyde de Quartieren de Mozitieren wacker begonnen te spelen; zyn oock vier stucken Gheschuts / om op het Contreschery te planten / inde Trenchen ghebracht.

Op desen tijdt is oock een harde schermutsinghe gheballen met den byandt / d'onse dzeven den byandt upt het Contreschery / beroverden twee rouwen met Granaden / een Trommel / en eenighe Musquetten en Bieken / ende alsoo d'onse in 't Contreschery haer noch niet konde vast maken / hebben 't selve verlaten; zyn ghebleven van d'onse seben a acht mannen.

Den 20. dito hebben de belegherde snachts met twee hondert handgranaden in onse Sappe gheworpen / maer met wepnigh boozdeel; en hebben soo veel niet gheschoten als booz desen.

Den 21. dito heeft d heer van Brederoode het Contreschery in sijn ghevelt ghekweghen / en heeftmen op het Contreschery aen ons Cozys dugarde en Batern sterck ghewrocht. Is op desen tijdt een Galderpe / out ober de Gracht te komen / bestreedet booz heertdien duysent hondert en vyftigh guldens / met die conditie dat de selfde in dertien daghen moeste voltrocken en ober de Gracht wesen / ende in ghevalle dat niet / soo soude den Aen-nemer alle daghen moeten laten vallen duysent guldens. Inde nacht dooz 't worpen van onse Granaden / is daer een brandt inde Stadt ontsaen / die oock wel anderhalf ure duerde; van alle onse Batern heeft men doe continuelyck ghespeelt / om het lessen vanden brandt te beletten.

Den 22. dito is een Travers inghenomen booz de Gracht van 't Contreschery / ende zyn d eerste Wynten bande Galderpe gestelt.

Den 23. dito is sijn Hoogheydt inde Approche in groot perijckel van een Granade gheweest; en die van H u l s t hebben snachts op haven Tozen ghepyert.

Den 24. dito des morgens geheel broegh heeftmen ober de Gracht vande Contreschery ghebracht de Biesbruggen; en hebben d'onse wel 2 uren langh teghen den byandt geschermsseert / en eyndelick de Contreschery vernieft / niet teghenstaende dewijle men niet de Galderpe van sijn Hoogh. als van d heer van Brederoode abanceerde / ende nu ende dan eenighe gebinten wierden omberde gheschoten / soo heeft den byandt de Boornen op 't Bolwerck doen afschappen / ende teghen onse Approchen en Galderpen een Afsnijdinge gemaeckt / ende booz de Afsnijdinghe een Reke inst groote Tacken van Boornen en eenighe Haspels / om d'onse / soo wanneer sy 't boozste van 't Bolwerck geoccupeert hebbede / een inbasie inde stad soude willen doen / daer te stuyten; den byandt heeft oock tegen onse Galderpen Wynten doen maken / en heeft alle mooghelycke teghenweer ghedaen.

Men heeft in desen tijdt eenen Bries vanden 23. deser maendt geintercepteert / ghesonden vanden Gouverneur aen den Obersten beek. daer van dat dit mit korte den inhoudt is; Dat sijn Ed. de Missive van sijn Excell. den 19. van dese loopende maendt den selven dagh ten half een ure na de middagh wel hadde ontfangen / dat sijn Ed. geduerende de belegeringe alle deboir en hadde ghedaen om zyn brieven / tot by toe / af te heerdighen /

ende te doen bestellen / maer dat de twee waren weder ghekomen / ende de derde gherocht in handen vanden byandt ; dat haren byandt soo nauw regardt neemt / dat niemant vanden haren erghens passeren / oft yet verfspieden kan. Nengaende de conferentie vande Stadt / dat sijn Excell. moet het trouwen / dat sy die soo wel en beter sullen bewaren als de bzaeste soldaten die int Legher vanden Coninck sijn / waer toe veel helpen sal de trouwe Correspondentie en Onse die sy t'samen houden : dat zedert den byandt vanden 5. deser booz hare Stadt gekomen is / ende sijne Approchen na de selve geavanceert / dat sy soo veel als mogelijk is gheweest / met Martballen en anderzins dat hebben soecken te verhinderen ; dat den byandt aen twee zijden is aen haer Contreschery / en op de Gracht / dat hy continuelyck met acht Batterijen / en veel Granaden op haer schiet ; dat sy dagh ende nacht pyck a pyck aen malkanderen sijn / dat elck doet Aerde / die den byandt windt / veel kost ende dier staet / maer dat sijn Excell. moet considereren dat den byandt / zijnde soo na om sijn Gaelderpen ober te brengen / hoe veel tijds om sijn desseyn op te wercken / hy van doen heeft ; ende dat alle Plaetsen / by ghebreck van secours / eyndelick moeten verlozen gaen / dat sijn Ed. anders gheen Cyffer en heeft / als 't selve van Don Andre Cantelmo van 't Jaer 1643.

En soo sijn Excell. dat niet en verstaet, hy bidt dat hy hem 't sijne sende.

Onder den Brief stont oock gheschreven; V. Excell. moet weten 't ghetal dat hier staet.

Wt dese Missive heeft men konnen verstaen wat rekeninghe die van Hulst maken / die dat met een Cyffer / dat wy niet en verstaen / weten te cussen. Wt eenighe Oberloopers heestmen oock verstaen / dat de Belegerde in hare kelders hebben gaen woonen / ende die met Aerde en Mis toe ghemaect / om vande Granaden niet beschadicht te worden.

Den 28. dito heeft den byandt een Corps du-garde van d'Heer van brederoode, staende by de Contreschery in sijn Approches die hy van te bozen onderwijnt hadde / doen springhen ; ses mannen sijn dootgebleven / ende by / die onder d'aerde meest waren / ontgraben / en gesalveert, d'Heer van brederoode hadde weynigh te bozen hier sijn Wercken gaen besichtigen / ende was gheen quartier-uers van daer gheweest / God de heere heeft dien heere sijn leven van 't verderf verlost.

Den 30. dito heeft den byandt uyt de Stadt recht booz de Galderpe / die gemaect wiert / een groote Granade ghelozpen / ende heeft eentighe ghedoodt / onder welke sijn gheweest een Ingenieur / een Waendzigh / ende een Werk Baes; eenige sijn oock ghequetst geworden; als / den Obersten / den jongen Ferens / ende den Ingenieur Bellecom / den Lieutenant van Royen ter neder gheslaghen zijnde / ende ten deele onder d'aerde begraven wesende / is onder de dooden en ghequetsten ghebonden / doch uyt d'aerde ghetrocken zijnde / ende sijn aessem wederom scheppende / heeft geen lesel ghehad.

Den 31. dito heeft men bevonden dat de Galderpe van d'Heer van brederoode volkomentlick ober de Gracht is gheweest / alsoo dat d'onse de Palliaden van des byants Wallen hebben afgheruckt / ende int Legher ghebracht.

Den

Den 1. November alsoo de Gaelderpe van syn Hoogheyt maer half ober was / soo heeft een seker Persoon aenghenomen een Rysbarm te maken bevens den anderen daer ober konde gaen dzooghs voets / midts dat hy daer booz soude hebben duysent Rysdaelders / een Pack nieuwe kleederen / ende een nieuwen Hoedt : desen Rysbarm is in eenen nacht veerdigh gheweest / en is int maken van dien maer een man ghebleven / ende een ghequest : en heeft den Kennemer zynen volkomen loon ontfanghen / met een nieuwen Hoedt met een Pluyne daer op.

Den 2. dito is het Fozt Monquado vanden vrandt verlaten ; ende men heeft op desen dagh seer schrickelyck op de Stadt gheschoten / alleenelyck van een Baterpe heestmen inden tyt van vier-en-twintigh uren geschoten twee hondert en twee-en-beertigh schooten / wat een getal soude dit maken indien de schooten van alle de Baterpen gheteelt wierden. Syn Hoogheyt heeft op desen tydt een Trompetter ghesonden aen den Gouverneur van HULST, ende de Stadt opgheepscht op alle eetlycke en redelycke Conditien / ende ghelwaerschouwt van ongheluck ende swarighepdt / welke andersins ober de Stadt soude moghen komen : d'Heer Gouverneur heeft seer beleefdelich syn Hooghepdt laten antwoorden ; dat hy oordeelde de sake noch niet te zyn in sulcker Poinct / dat hy met deeren die seer stercke Stadt soude gheben in syn Hooghepds handen / dat syn Ed. noch geresolueert was te persevereren om de Stadt te defenderen / en heeft den Trompetter wel ende beleefdelich ghetraecteert. Dewyl desen Trompetter by d'Heer Gouverneur was / en van wegen syn Hoogh met syn Ed. handelde / is daer geen stillstant van Wapenen gheweest / maer men heeft van wederzyden soo heftigh als booz desen gheschoten. Op desen dagh hebben d'onse gelogeert aen de Stadts-wallen / ende den Obersten Pichler met de syne hoben op 't Bolwerck / ende den vrandt van daer ghedreven / tot in haer Af-snydinghe en opghemaecht Trenchement / en heeft den Colonel Geraldighs syn Postdie hy moeste bewaren / verlaten.

Alsoo d'onse den 3. dito haer prepareerde om op de Af-snydinghe / ende ghemaecte Trenchementen te stormen / ende den vrandt vande zyde van de Moer-schanse sagh eenighe Compagnien onder d'Heer Dolma, met hare blinkkende Wapen na de Stadt marcheren / en bzeefende datmen dock aen de Nooz-drygde / ende rontom de Stadt stormen soude / ende de Dief-bruggen ober de Gracht brengen / is een seer grooten schrick in allen ghekomen / ende is de resolutie ghevallen dat men soude Parlementeren / ende met d'onse een goedt Accoort maken / ende hebben d'onse dat beken ghemaecht smozghen ontrent ten 7. uren : ende zyn overghegaen (volgens ordinair Krijgh ghebruyck) Ostagiers van wederzyden / en is 't Accoort ghevallen volghens d'Articles by syn Hooghepdt de Heer Prince van Oransen / geaccoordeert aende Geestelyckhepdt / Bailliu / Burgemeesters en Schepenen der Stede van HULST, in Quick publyckelyck uytghegheben.

De Militaire is toeghesaent wpt te trekken / met Dlieghende Vaendelen / Brandende Lonte / Twee Metale Stucken / ende Een Mortier / ende byf hondert Wagheneren / om hare Bagagie en Hupstraedt te voeren / en

fuller

Den

sullen niet een sufficient ghetal van eenighe Ruyteren tot Antwerpen toe werden gecombineert.

Teghen dit Alcoroot heeft hem ghestelt den Colonel Geraldings, ende daer teghen gheprotesteert / segghende ; dat de nootd noch niet en hadde bereyscht een Stadt van sulcken importantie ober te gheben / datmen den vyandt noch eenighe daghen hadde konnen teghenstaen : Maer d' andere hebben hem berweten / d'oorzake te zijn van 't overgheben vande Stadt / alsoo hy syn Post teghen den vyandt niet hadde konnen bewaren / waer doorde Stadt in perycchel was ghekomen / om geinbadeert en oberrompelt te worden.

Men heeft oock reyerche ghedaen ober d'Ammonitie van Oorloghe en Wibzes / en men heeft nebens de Metale en Persere Strucken geschuts / die op de Mal hebben ghestaen / noch hebonden vyfensebentigh duysent Pondt Bus-goeder / veertigh duysent Lonten / maer oock niet meer als twee a d'z Connen Buscruyt / ende maer vyf hondert Pondt Musquet-koghels.

Den 5. dito op Sondagh / na dat op eenighe plaetsen / insonderhepdt by syn Hooghepdt / de Predicatie is ghedaen / soo ist Garnisoen vut HULST na Antwerpen, volghens de vorighe Conditten hen toegestaen / vertrocken : maer den Gouverneur / met syn Bagagie en suite / is vertrocken naer Gendt.

Ontrent de Meulen / aende Oostzijde van HULST, heeft den Gouverneur en boorzghemelde Colonellen / haer afschepdt van syn Hooghepdt ghestomen / ende heeft syn Hooghepdt hen veel geluck op den wegh gewenscht.

Wt de Stadt HULST zijn ontrent seben hondert ghesonde Personen ghekomen / sommighe hebben meer en sommighe hebbender minder getelt / daer onder veel Jongens (die ghenoegh te doen hadden om haer wapenen te draghen) zijn gheweest.

Daer was sulcken menichte van volck vut de Steden en platten Lande van Zeelandt, als Bergen-op-zoom, en onliggende Plaetsen ghekomen / dat veel hondert menschen des nachts onder den blaenwen Hemel / en onder de Wagenen inde groote koude en vorst hebben moeten blyben legghen.

Gelyck dan syn Hooghepdt den 5. October is booz HULST ghekomen / om te belegheren / soo is den 5. November t Garnisoen des vyandts daer vut ghetrocken.

Den selfden dito heeft syn Hooghepdt orden ghegeven aen Graef Willem den Stadthouder van Vrielandt, met twee Regimenten Ruyteren / en ses Regimenten Doetbolck / te belegheren de Schanffe genaemt Moerspuye, welke den 6. dito daer booz is ghekomen / ghelyck de Lieutenant Colonel Byma (welcke sich booz HULST bysonderlyck wel geevertueert heeft) booz de Schanffe van S. Andries. In 't Legher heestmen schyckelyck des nachts / soo met Canon als met Musquetten / hooren schieten ; ende is den selfden dito tydinghe ghekomen / dat d'onse na de Schans seer hebben gheavanceert / maer dat d'heer van Hemert booz de Schanffe van S. Andries 't hoost met een Canon is afgheschoten.

D'onse hebben al dat moghelyck is ghecontribueert / om na die boorzghemelde

melde Schansse t'approcheren en t'abanceren / hebben tusschen den 9. en 10. dito ober de Gracht van S. Andries de Dies-brugghe (die een weynigh te kort was) overgebracht; en al hoe-wel den vyant tot 10. a 12. mael toe om te Parlementeren / den Crommel heeft doen slaen / soo hebben d'onse (sensibel zynde ober eenigh ghepasseerde) hoozende doof gheweest / ende d' Schansse stormender handt ingenomen / en al-hoe-wel d'onse het in hare macht hadden alle die inde Schans waren te doen sneubelen / hebben evenwel soodanighe weerdhepdt (gelijck eertijts de Spaenscaerts in onse Landen niet alleen tegen soldaten / maer tegen swangere vrouwen en onnossele kinderen ghepleeght hebben) niet konnen noch willen gebzurcken / maect hebben 't meeste volck / ober de hondert / ghebanckelijck int Leger gebracht. Op de Schansse heeft men gebonden d'ypere stucken Geshuts.

Den 13. sabonds heeft sijn Genade Graef Willem, na dat hy nu acht dagen groot geweld ghedaen hadde / de Schans Moerspuye verobert / waer dooz nu alle de resterende Schanssen en Forten / als Moerdick, S. Lieven S. Jacob, S. Ioseph, S. Franchoy, en S. Marcus genootsaecht sullen zyn haer ober te gheben.

Ende alsoo het God gelieft heeft, boven veel voorgaende weldaden, weder te brengen inde handen ende macht van desen Staet, de stercke ende wijderberoemde Stadt H V L S T, met de aenhoorighe Forten, soo hebben de H. M. Heeren Staten Generael uytghefchreven aen alle de Geuniceerde Provincien, dat in alle de Publijcke Kercken van hare Provincien, God Almachtigh, over die victorie op Woensdagh den 22. deses nieuwen stijls, voor de mid-dagh werde ghedanckt, den Text daer na ghenomen, en Predicatie daer op gheapliceert; ende dat daer allomme oock Teekenen van Blijdtschap werden getoont, met luyden van Klocken, branden van Vyeren, oock lossen van Canon, ter plaetse daer men onder anderen gewoon is sulcx te doen, &c. Wy twijffelen niet / gelijck sijn Hoogheyt met sijn Heerleger alle syne kracht heeft aenghelept om die voorgehemelde Stadt / en Forten in korten tijdt te conquesteren / ende booz sijn eygen Persoon geene verychelen ontsien heeft / geduerigh gheweest is inde Approchen / daer de Granaden wierden ghe-worpen / ende de Musquetkogels hagelden / de Stadt bestozmt / en extraordinaerlijck beschoten heeft / soo met Mortlers als andere Metale Stucken / want wordt gheseght / dat gheduerende dese Belegheringhe / upt het Quartier van sijn Hooghepdt (boven de Granaden in grooten ghedale) 7845. Canon schoten / met 24. Stucken / ende upt het Quartier van d'heer van Brederoode 5652. Schoten met 10. Stucken zyn ghedaen. Of wy nu volghens het seer billijck versoek van hare Hooghm. met alle dat in ons is, danckten si nen H. Name, die ons nu gekroont heeft met sulcken tresselijcken Victorie / 't voorgeaende Jaer met de stercke Forteresse van 't Hooghe en laege S A S de haven van Vlaenderen, nu met de stercke Stadt H V L S T, het Bollwerck / Poorte en Deure van Vlaenderen. Wy vertrouwen in dese Conqueste wy ons niet en sullen vergapen op den vleeschelijcken arm / op sijn Hooghepdt / sijn Hooghepdt Prince Willem, de Gecommitteerde bande H. M. Heeren de Staten Generael / en andere tresselijcke Helden en kloecke Soldaten / die van wegen hare diligentie / kloeckmoedighepdt / groote eere (doch alleen menschelijcke) toekomt. Maer dat wy onse ooggen

sullen

sullen staen op dien grooten **GOD**, den rechten **Krijghsman** / die in dese
 tijden / soo wel als inde tijden der **Israeliten** / heeft **Wonderen** ghedaen .
 Het was een groot wonder als ten tijde **Iosua** de **Zonne** en **Maene** ontrent
 eenen dagh heeft stille blijven staen / tot dat hy sich ghewroken hadde aen
 syne byanden / **Iosua 10**. Maer is het minder wonder / dat **God** de **heere**
 totter tijt toe dat wy geconquesteert hebben de **Stadt HULST**, de maendt
 van **September** heeft doen stille staen twee maenden langh / ende dat de
 maendt van **October** is gheweest als de maendt van **September** ; ja som-
 tijts als de maendt van **Augustus** ? Was het oock niet een groot wonder /
 als ten tijden des **Coninc Hiskia**, de **Zonne** thien graden aenden **Sonne-
 wijser** van **Achas** te rugghe gingh ? **2. Reg. 20**. En is het minder **Wonder**
 dat wy op 't eynde van **October** hebben ghehad sulcke schoone lieflycke
 somerlycke dagen / dat den tijdt scheen te rugghe te gaen / niet de **Winter**
 maer de **Somer** scheen te naerderen. Als de **Stadt** van 's **Hertogenbosch**
 was beleghert / ende **God** ons sulcken bequamen **Windt** ende **Weder** gaf /
 doen sephen die banden **Bosch** ; **Weder** ende **Windt** zijn de **Geuse** soldaten .
Ende als **God** eens verhinderde **Don Inigo de Borgia** die **1641**. inde maent
 van **September** meende de **Stadt** van **Sluys** aen te tasten / en het **Landt**
 van **Callant** te overrompelen / gebende een gestadigen **Reghen** / schickelyck
Onweder / ende sulcken klaren **Licht** int midden van een donckeren nacht /
 datmen **Byeben** konde sien te lesen / rypen de **Spaensfaerts** ; **Dios** est **Lu-
 therano**, **VVassenaer** in annum **1641**. Alsoo nu teghenwoozdigh selfs onse
 byanden moeten bekennen dat **God** met ons is. Dit is nu **Eerweerde** / etc.
 dat ick goet gedacht hebbe **D. G.** te notificeren / soo inde **Beschrybinghe**
 deses veel ontbreect (gelyck ick daer van wel versekerden) ghedenckt dat
 ick alle dingen niet hebbe selfs konnen sien / dat ick oock tot het eynde toe
 niet ben int **Leger** gheweest / dat oock alles my niet trouwelyck is gherap-
 portteert / gelieft dan goetgunstelyck / 't ghene gebreckelyck is / t'excuseren.
Maer ober / etc.

E N D E.

